

J E L E N K O R.

64. szám

Pest szombat augustus 9dikén

1831.

Foglalát: Magyarország (Pest megyei új tisztek; Patachich, Fiume, ang. kivassz. próbatétel Pesten; Ó-Arad sz. kir. város; bosnyákok és Czettin vár). Németország. Anglia (felsőházi indítványok és viták jul. 24ikeig; Nottingham választói gyűlése; Aldborough 's más egyvelgek). Franciaország (strassburgi nemz. őrség; francia carlisták, és angol toryk, 's a' t.). Spanyolország (17iki klastrom-dulások Madritban; Rodil decretuma, 's a' két tábor állása; egyveleg). Törökország (angol-francia h-jóereg felől; oroszok 's a' t.). Olaszország. Elegyhírek. Gabonaár. Pénzkelet.

MAGYARORSZÁG.

Pozsonyban a' RR., kerületi üléseikben a' fiscus öröködését, valamint az utána következett XVIIik cikket is, „a' talált kincsekrül,” elvégezvén, aug. 4ikén a' XVIIIikat „az írományok közlésirül 's visszakövetelésirül“ vitatgatták.

Sz. kir. Pest városa, országgyűlésről haza kívánkozott egyik követe Eichholtz János ur helyébe Patachich József urat a' közelebb választott új tanácsbelit, küldi követül. A' ns. városnak közelebb tartott tisztválasztásakor megállapított külső és belső tanács és tisztviselők, valamint az 1767től kezdve egész mostanig választott külső és belső tanács tagjainak névjegyzéke, magyarul és németül kiadatott, csinos nyomtatásban. A' kiadó szinte Patachich József ur, ki e' munkáját még azon nemes ajánlatával becsesíté, hogy a' belőle kerülendő tiszta jövedelmet a' h. Kisfaludy Károlynak állítandó emlékre szentelte. A' százados polgár nevezetbül azt gyaníthatná az ember, hogy a' választott polgárság száma csak száz Pesten, pedig 124.

A' nm. m. kir. udv. Kanecellaria Horváth József udv. agensz saját kérelmére e' hivatalul fölmentette.

Tek. Pest vmegye KK. pénztárának gondviselőjévé, elhunyt Bereczky Lajos ur helyébe Bielek János ur, eddig pesti járásbeli aladószedő választatott; ennek helyébe pedig aladószedővé cs. kir. főhg. Nádor Ö Főnsége által Sigray Lajos eskütt ur neveztetett ki, kik mind ketten a' f. h. 2ikán tartott közgyűlésben hivatali esküjüket le is tevék.

Fiume jul. 15. A' folyó év 2dik negyedében kereskedésünk forgása, ha nem teljesen kedvező, legalább kielégítő vala; mert ha eleve ségére az előbbi hónapokat fölül nem mulá is, legalább majus és juniusban épen nem csökkent, midőn az említett egész negyedben a' hajózási 's kereskedési állapot imez volt: érkezett terhelt hajó összesen, 543, mellyek tonnaterhe (Tonnenlast) 10,516ra ment; az általuk behozott áruk értéke 269,097 pengő fra tételik; érkezett üres hajó 297 's ez k tonnaterhe: 9,201. — Távozott terhelt hajó összesen: 439, mellyekt onnaterhe 14,537re szá-

mittatik, 's a' rajtok kivitt áruk értéke teszen: 404,060 pengő ftot; — távozott üres hajó: 408, mellyek tonnaterhe 7,007re tételik. — A' marinschiczai „Ferencz“ vesztegintézetbe érkezett 6 brigantin, 1,229- 's 3 pielego, 85 tonnaterherrel. — Ezen adatokból kiviláglik, hogy a' kikötönkben keringett pénzmennyiség e' három hónapban összesen: 613,157 pengő ftot, 's a' részünkre tettleges mérleg: 134,963 p. ftot teszen. Az érkezett hajók összesége: 840 's azok tonnaterhe 19,717. — a' távozottaké ellenben 867 's tonnaterhük: 23,544. — A' behozott áruk közt legtöbb mennyiségűek 's legnagyobb értékűek valának: a' bor, (teknős) békák a' jóniai szigetekről; ezukor, kávé, különféle kézi- 's gyárművek, olaj, rizs, rongy és szeszek; 's a' t.; a' kivittek közt pedig: a' cserfadongák, leveles és pordohány, fenyüdeszkák és dongák, kukoricza, papiros, repeze, rongy, rozs, vászon, 's a' t. — Nyarunk fölötté száraz; a' hőség csöndes tengerünk partjain 's kopasz szikláink alatt szinte pörzsölő; Fiumaránk ere, a' Rechina, a' hosszú szárazság miatt jól elapadt, 's az örlés nehézsége miatt kenyerünk ára egy pár hét óta magasbra szökkent. — Az idevaló birtokosoknak egyébként is csekély gabonabeli természetménye az idén említést sem érdemel; de a' szőlővesszők raktok rakvák fürtökkel, 's ha veszély nem éri, igen bő szürettel kecsgetetik gazdáinkat. Gyümölcsünk rögtön érték, 's azért többnyire izetlenek; virágfügeink csekély ideig tartottak, 's már is teljesen vége keletüknek. —

Pest. Folyó hón. 5ikén tartá a' pesti angol kisasszonyok nevelő intézete belső növendék kisasszonyai próbatételét is. A' tárgyak számosak és szokás szerint valának fölosztva. A' keresztényen oktatás első helyen a' bibliai történettel ügyesen fűzeték össze. Ezután a' magyar nyelvtudomány mint már huzamosb idő óta, egyedül magyarul előadva. Ugyanazon tanító előadása után Magyarország történetei is magyarul zengének, 's közös volt a' sajnálat, hogy az időrövidség félben szakasztá. — A' német nyelvtudomány, a' tollvitellel (v. Stylistikával) fejszámvetés, földleírás, és francia nyelv valának a' végső tárgyak, mel-

lyek közül a földleírás és fejszámvetés különösen köz figyelmet indítanak. A' próbatételt magyar búcsuzó beszéd rekeszté, melyet szerény önértéssel Rakovszky Octavia kisasszony szavazott el.

Ó-Arad, a' királyi szabad városok sorába emeltetett Ó kir. Főlségének közelebbi kegyelmes határozatánál fogva. Így hetvennégy esztendőn keresztül lassu reménnyel éltetett forró ohajtása immáron teljesülvén; báró Orezi Orezy Lőrincz főispán, mint kir. biztos ur által folyó aug. hón. 21kén fog kiváltságolt törvényhatósági jogaiba iktattatni.

Czettin várnak a' bosnyákok által minap történt megtámadtatásáról körülményesben még ezek jelentének: Már több év óta nyugtalanítják határszélünket a' szomszéd bosnyákok gyakori rablások 's marha-elhajtások által, mely miatt a' rend, nyugalom, bátorság és szomszédi egyértés rég háborítva szenved. Hasonlóan hallani lehet legközelebb is, hogy egyszerre több ezerezen készülnének határunkon átrontani, 's az ott fekvő Czettin végőrségi várat hatalmukba keríteni, a' benne található álgjuk 's hadiszerekkel aztán magokat, a' sereggel közlő török vezér ellen, véendő. A' föltételt, mint tudva van, nem is hagyják teljesítetlen, ámbár egészen kudarcot vallva. 10—11ike közti éjjel csakugyan több ezerezen 's hadlábban jövének át a' széleken különféle pontokon, 's közülök az egyik csorda bátor volt azon elszánt vakmerőségre vetemülni, hogy egészen Czettin vár bástyáji alá lopózzék, itt az éji sötétség segédelmivel a' falakhoz ostromlétrákat alkalmazzon, 's azokon majdan a' várba apródonként fölmászhasson. A' bástyán őrt álló katona, valamint az épen arra huzódott őrszem (patrouille) hallván a' zsbongást, szokás szerint háromszori fölszólítást tett, de mivel senki sem válaszolt, tüzelni kezdte. Hallott puskaszóra a' várparancsnok Szilliak kapitány a' szluini határőrezredből, ki a' valóságos várparancsnok távolléte alatt e' hivatalt ideiglen viselé, nyomban helyen termett, 's a' már valódi ostromlás visszanyomatását vezérlé. Szerencsétlenségre azonban mingyárt eleinte, a' mint az ostromlók állását egy falrészben (álgju-nyiladékon) megtekintené, egy pisztolylövés által bal arcán megsebesítették 's magán kívül földre rogyik; történetből egy ingénieur-kapitány volt jelen, neve Pencz, ki a' megsérült kapitány helyett a' parancsnokságot azonnal átvette, 's egész végig folytatta. Az őrség vitézül harezott, 's mint tudva van, győzedelmekkel veré vissza a' támadókat. A' történet vége ismértes. Egyesek kitüntetett jelesb vitézségi közt említésre méltó egy derék pattanyus, ki az indított zajra sebesen előteremvén, a' mint látja a' nagy kopasz bosnyák fejeket egész mel-

lig a' létráról a' bástyán felbukkanni, fölkap egy nagy rudat 's rettentően döngeti vele a bosnyákok koponyákat, míg valamennyi el nem pusztult onnét. A' gonosz támadók, bosszúból, hogy czélukot nem érthették, hazafelé futtokban mindent elpusztítottak, rablottak 's fölgyújtottak. Más nap azonban, hihetőleg a' széleken fel és alá vonulni látott számos határszéli fegyveres csapat miatt megfélemlülve, bocsánatért könyörgöket küldöttek részünkre, azon ígérettel, hogy minden elrablott vagyont, jószágot visszaadnak, és minden kárt megtérítenek; mely nyilatkozásra a' mondott csapatok a' szélekről elvonattak. Azóta az illető lépések megtétettek, 's a' török kormány mint bizonyosnak hallik, Seid Ahmed Aktiv efferendi személyében biztost küld e' szélekre, ki ott az annyira kívánt nyugalmat tartósra visszaállítja. Boszniában a' nép folyvást eléguetlen 's elkeseredett, honnan szinte kerülhetetlen, hogy a' tartomány egészen ostromállapotba ne helyeztessek; kisebb szelidebb eszközök által többszöri tapasztalásnál fogva, lehetetlen itt jó rendet állítani föl. A' most Boszniában levő rendszeres török katonasághoz még három ezredet várnak, 's akkor fognak majd a' lázadók fenytéséhez.

NÉMETORSZÁG.

Karlsruheból írják, hogy Konstanzban Husznak, azon helyen, hol megégették, emléket akarnak emelni. A' polgármester és tanács, a' kormánytól, intést vett visszavonulásra. Azonban az előzetesgyűjtő biztosság folyvást munkás, 's az aláírások már több ezer tallerra mennek.

Brüsseltől írják, hogy a' nyilvános oktatás iránt teendő törvényjavaslat szerkesztésire megbízott küldöttség munkáját bevégezte, 's a' királynak benyújtotta. Nézete az első biztosságétól sok fontos kérdésben elüt. Egy helyett két tudomegyetemet állítatni javasol, 's ezen egyetemeket pedig úgy alakítatni, hogy egy polytechnikai iskola elmaradhat, helyök Gent 's Lüttich lenne, diplomákat ne osztassanak; e' joggal egy kérdésék birjon, mely időszakonként Brüsseltben üljön össze. — A' kiköltözési kedv egész Németországban igen terjed. Nem rég Berlinből is számos igen tisztos család költözött ki Amerikába, kik különben nem csekély vagyont visznek magokkal. A' fiatalságból meg sokan Görögországban keresik szerencséjüket, hova seregesen tódulnak.

ANGLIA.

A' felsőházban jul. 21kén az exeteri püspök több kérelmet nyújtott be az uralkodó egyház részére. Azután Londonderry marq. azt kérdé: mi szándékkal van az új ministerium a' főálló egyház iránt, 's különösen arról kíván őszinte nyilatkozást, egyhágra e' a' ministerium ezen fontos

kérdésben, mert neki oka van azt kértetni. Erre ujságból olvasni kezdé azon beszédet, melyet Melbourne l. a' mostani első minister néhány hónap előtt a' felsőházban tartott az irlandi egyházzal, 's melly egyenesen ellenkező Ellice ministernek az alsóházban mondott beszédével. Melbourne l. szavába vágván rendre szólítá, mert 1) a' ns. marq. beszédet hirlap után említ, minek semmi tekintete nincs; 2) mivel parlamenti szokás ellen van felsőházban ülő ministertől számot kérni arról, mit valamelyik társa a' másik házban mondott. Wicklow gr. e' rendrehívásnak ellenszegült, 's megjegyzé, hogy szinte régi szokás mind a' két házban, parlamenti beszédekből hirlapok szerint hozni fel kivenatokat. „Először történik, úgy mond, hogy Melbourne mint minister rendrehívási jogával él; de reményem, jövődre nézve alaposabban, 's vigyázóbban fogja ezt használni. (halljuk)! Londonderry marq. is azon véleményben volt, hogy ő jogával élt, 's a' rendrehívás alaptalan. Ezután a' beszédeket olvasá tovább 's bevégeztükkel kérdé a' ministereket: szándékjok e az egyházi jövedelem fölöslegét világi célokra fordítani. Lansdowne l. megjegyzé, hogy a' ns. marq. nincs jusa illy vitát kezdeni kérelmek átnyújtásánál, mert ha ezt akarta, külön indítványt kellett volna tennie. Londonderry marquis: „Ez csak kelepceze a' formaságra nézve, 's nem méltó a' ns. lordhoz és helyzetéhez.“ (számos rendre! hívás). Ebből vita támadt azon kérdéssel: van e Londonderrynek jusa az egyházi kérdéstről más formában, mint indítványban, vitát kezdeni, 's minthogy a' ház többsége tagadni látszott ezt, jelenté a' marq., hogy külön indítványt teend az iránt. Ezután Limerick marq. igazságot kívánt a' felsőház privilegiumi megsértetése miatt, melyet az alsóház egyik tagja ellene irányzott beszédében követett el. Ideje már, úgy mond, hogy a' felsőház tagjai mentessenek meg a' másik ház megtámadásától. Az alsóház egy idő óta olly rendszert követ, melly nem egyébre, mint a' felsőház eltörlesztésére céloz, mi a' királyséket is veszélyezteti. Az ellenem irányzott megtámadás sértő 's rágalmazó. Az alsóház egyik szónoka (O'Connell) arról vádolt, hogy 200 családot hajtottam ki lakjaikból, 's inségbe és nyomoruságba buktattam őket, mert a' telekbért nem fizették meg. Akarják e mylordok már most az igazságot tudni? Azon 200 család csak 11 személy, kiket én kétségbe nem vonható tulajdoni jusomnál fogva kénytelen valék eltávolítani, minthogy nem fizettek. Boszulják meg a' ns. lordok e' sérelmet, hogy a' felsőház padjai bitófákká 's pelengéreké ne váljanak. Westmeath marquis is panaszt tett O'Connell ellen, ki a' lordokat 's fő egyházi méltóságok

kat népszarlóknak nevezé. A' ház napirendre ment által.

A' felsőházban jul. 22kén Westmeath m. o-hajtá tudni: valljon ha rágalmazó megjegyzések ellen törvény-indítvány tétetnék a' házban, a' lordkancellár hajlandó volna e azt támogatni? (halljuk! 's kaczaj) „Én, ugymond a' marq. megengedem, hogy a' szólásszabadság a' parlamentben becses jog, 's fontos privilegium; de nem lehet é tuljárni rajta, 's vele visszaélni? Én legalább nem láthatom át, mit nyernek az országos ügyek az által, hogy rágalmazás eszközeivé tétetnek. Nem tudom, miért ne lehetne valaki a' parlamentben hamis állításokért 's elferdítésekért felelős? A' köz életben az angol törvény szerint minden személynek joga van megidézni a' rágalmazót. De a' két parlamentházban büntelen élhetni rágalmak 's rutalmakkal. Fájdalom! ezen előjog utóbbi időben tulságig ment, 's úgy tartom, illy romlasztó szokásnak gátot kellene vetni. Ha valaki irlandi, bár van hivatala vagy nincs, számolhat rá, hogy megtámadják, ha bizonyos politikai irányt nem követ. Ellenségének csak egy darab papirost kell kezébe vennie, azt leggyalázatosabb rágalmakkal bemázolnia, 's ha az, valami gonosz markába kerül, azonnal közzé tétetik. Illy esetekben nem annyira a' kiadót, vagy ujság-tulajdonost ohajtanám megidéztetni, mint a' rágalmazás szerzőjét, mi mostani törvényink szerint teljes lehetetlen.“ „A' lordkancellár válaszóla, hogy ő olly rendszabályt, millyent a' szónok ért, nemcsak nem támogatna, de inkább legelhatározottabban fogna ostromlani.“ — (halljuk! halljuk!) „Én még tovább akarok menni, mond Brougham, 's nyilvánítom, hogy hiedelmem szerint, a' parlament olly törvényt nem fogadhatna el, mert az nem egyéb volna mint visszahuzása a' bill of rightsnak. — Ezen törvény igen fontos és szentül megtartandó része büntelenséget biztosít minden parlamenttagra mindenért, mit az a' parlamentben helyén mond, azért semmi törvénytörés elé nem idézhető; de e' föltétlen szabadság nem volna lehetséges, ha valamely határvonalt akarnánk kilúzni, mert akkor a' szólásszabadság a' nemzet nagy tanácsában bíró ítélete, vagy esküttek szeszélye alá vettetnék. Egyik esküttszék rágalmazásnak tarthatna valamit, mi a' másoknak egészen más világhoz tünnek elő, úgy annyira, hogy a' vékony vagy finnyás különböztetéseknek vége hossza nem lenne. Némelly esetekben a' megsértett félnek van módja, 's nemcsak névszerint, de valóban is, 's nemcsak a' nyomtatón vagy kiadón, hanem a' parlament tagjain is elégtételt nyerni. Ha valamely tag, magára vállalja az általa kimondott rágalmazás kinyomtatását 's közzé tételét, már illy eset-

ben minden tekintetben felelős érte. Az illy személy e' felelősség ellen nem panaszkodhatik, mert a' közönség semmit sem vesztett volna, ha a' rágalmazást nem hallotta volna is, mi a' statusügyek vitelében nem úgy van. Arra, mit mondtam, példát említhetek. Bizonyos ns lord, tagja ezen háznak, ki gunybeszédet tartott, 's azt közzé tette, két hónapra fogságba volt kénytelen költözni. Egy más személy, az alsóház tagja, kinek ügyvéde voltam, ama' házban helyéről beszédet tartott, mellyben Liverpool adószedője karakterét támadta meg, 's azt, minthogy beszédéről hibás tudósítás terjengett, szükségesnek hitte közzé tenni. Benne rágalmazások voltak. 'S a' közzététel miatt megidéztek 's elítélték. Híjában hivatkozott ő a' parlament privilegiumára, híjában tett az elhunyt Taylor Michael Angelo indítványt ez iránt az alsóházban. Elhatározták, hogy a' bill of rights ottalma a' parlamentben mondottak közzétételére nem terjed ki, noha beszédét a' vádlott rossz szándék nélkül tette közzé, 's ezéja csak hibaigazítás volt. Hogy e' nagy oltalom az illetőkre nézve, nem tagadhatni. Gyakran ejtetnek kifejezések a' vita hevében, 's fájdalom! néha szándékkal 's hideg vérrrel is, mellyeket ejteni nem kellett volna, de mellyeket a' szólóknak semmi esetben sem szabad közzé tenniök. Örömet akarom azonban reményleni, hogy a' hallgatóság ép érzelme, illedelem-érzése, 's helyes tapintata, azon hajlomást, melly által magunkat hirtelen kifejezésekre hagyjuk ragadtatni, lassanként el fogja hártani. (halljuk! halljuk!) Ezt reméljük, de hogy törvényhozás beavatkozása irthatná ki azon gonaszt, melly ellen a' ns marquis panaszkodik, nem gondolhatom. — Később Suffield lord törvény-indítványára a' halálos büntetések eltörlesztése iránt, melly először olvastatott föl, azon megjegyzést tevő Brougham l. hogy ohajthatóbb 's tanácsosb lenne, ha illy törvény-változtatások a' kormánytól erednének 's rendszeres őszhangzásban volnának: mint sem hogy egyesek, habár igen dicséretes 's emberséges szándékból, tegyék azt. Sokkal jobb volna úgy mond, ha a' ministerek a' büntető törvénykönyv rendszeres módosíttatását hoznák javaslatba, 's e' végre biztosság neveztetnék, melly ezen indítványokat fontolná meg, 's tudósítást terjesztne a' parlamentnek elő. (halljuk!) Ha e' tudósítást szorgalmasan megvizsgálják, késznek nyilatkoznék a' lordkanczellár maga is az érintett rendszabást a' felsőház elibe hozni, mert ezen ház ugymond, mint az ország legfőbb törvényszéke, legalkalmasb e' dologban kezdeménnyel (initiatívával) élni, 's a' törvényeket okosan enyhíteni. (halljuk) Wynford l. igen örvendett e' nyilatkozáson, 's bizonyosnak hiszi a' szelidebb büntetéseknek kevés év alatt olly

sikeresekké válandóságát, hogy nem is lenne szükség halálos büntetéshez folyamodni. — Jul. 23án a' lordkanczellár 46 kérelmet nyújtott ugyanannyi skott helységről be az ottani pártfogási jogmástitás iránt, 's támogatta e' folyamodást. Az alsóházban pedig Ripon ur a' jövő ülésre javaslatot teendőnek jelentkezett, hogy a' püspököktől törvényhozói 's birói hatóságaik vétessenek el. — A' felsőházban 24kén a' lordkanczellár azon vádtól szabadkozott, mintha ő az öregek, betegek 's erőtlentől a' segedelmet meg akarná vonni.

Grey gr. személyes és politikai baráti 2000 ft. stget (20,000 p. f.) adtak össze, hogy Grey ladynek férje szobrát adhassák ajándékol. — Következő választói jelenést beszélnek Nottinghamból: „Vad jelenés adta magát tegnap (jul. 21.) a' csarnok termében elő, hova Sir J. Hobhouse a' választókat nyilvános gyülekezetre hitta meg, hogy politikai hitvallását előttük letegye. A' gyülelés hely homlokán rossz hírű emberesoport állott, kik 9 águ korbáccsal-cat-o' nine-tails-valának felkészülve a' (seregnél s tokásban levő büntetés, melly miatt mivel azt Hobhouse hadi statustitoknokságában el nem törle, népszerűségét elveszté). Ezen emberek a' korbáccsal idestova hadaráztak, egyszerűs mind folyvást: embertelen! rettentő! vad! Hobhouse! Hozzátok a' krokodilt ide! ordították, melly alatt Habhouse-t értették; t. i. Sir John ellenségi gondoskodtak a' korbácsokról 's egyúttal azon hírt terjesztették, hogy a' „korbácsot“ pártolja a' seregnél. Kevéssel 8 óra után berohantak a' kémek, azon kiáltással, „jő már! jő! E' hírt zajongva fogadták, 's ezen köszöntés alatt lépett Sir John a' terembe, Wakefield szilárd whig elvű (principiumú) gentleman és számos baráti kíséretében. Erre a' tompa zúgás harsány robajjá változott, a' korbácsokkal jobbra balra hadonáztak Sir John feje fölött, 's orra alatt. E' korbács-suhogtatás közt eljutott végre Sir John nagy nehezen az alkotványhoz 's a' vad bögés nem gyöngült dühhel még folyvást tartott. Egy suhancz, azonban egy másiknak hátára mászott, 's közel Sir John előtt egy különben tisztos külsejű férfitől derekasan megkorbácsoltatott. E' jusosztás, minthogy a' korbácslott a' hátfelére hulló szapora ütlegek alatt meggörnyedt, 's a' tréfától, melly nem inye szerint volt, menekedni ohajtott, — hangos kaczajt 's hahotát okozott, mellyre sir John is kifakadt. Ezután kárhoztató fölírásokkal tele irt lapokat tartottak szeméi elé, mellyeken olvasni lehetett: „akartok e' szavazni Hobhouse-ra 's a' katonakorbácsra? Hobhousért 's a' hosszú parlamentekért? Hobhousért 's a' gabona-törvényért? Hobhousért 's a' lordpüspökökért? Hobhousért, ki irlandi testvéritekre vörös nadrágu birákat (hadi törvényszéket) sza-

vazott? Hobhousért, a' tisztség-vadászokért és nyugpénzesekért? Hobhousért és adózásért? 's a' t. Sir John az alkotvány szélire lépett, hova némelyek segítették, mások pedig gátolták. Azonban minden iparkodása sikertelen volt. Elállott azután Boothly ur, tisztos radical, 's hasonló az alkotványra felhágván, miután a' tetszésjelentő kurjongás, mellyel fogadtaték, megszűnt, felszólítá a' gyülekezetet, hallgatná meg Hobhouse urat. Hobhouse ur még egyszer próbálkozott szólani: Gentlemanek, úgy mond, akartok e meghallgatni vagy nem? azt kívánom tőletek, mit angol angoltól soha sem tagadtott meg. — — „jó rakás ütletet! kiálta valaki a' csoportból, és hahota, 's „piha! szégyeljétek magatokat!“ 's új lárma és tombolás követe ezt. A' kilencz águ korbácsok megint táncolni kezdének, 's kinek az nem volt, legalább kilencz piszkos ujjával hadarázott. Boothly ur még egyszer a' háborgókhoz fordult, „ugyan hallgassátok meg hát Hobhouse urat magatok végett.“ — „Már husz évig hallgattuk“ mondá egy szózat. Sir John kalapjával legyintgette, hogy kedvező érzelmet támasszon, de hujában, 's mivel csöndet nem remélhete, mintegy lopva a' mellékajton visszavonult, mert különben szilaj bánásnak tette volna magát ki minster létire is. A' gyűlés nagy lárma közt oszlott el. Estve Hobhouse választói biztossága teremében minden félbenszakasztástól ment gyűlés tartatott, mellyben Hobhouse ur sajnálkozva emlékezék a' tegnapi esetről, hozzá tevén, hogy őszinte tisztelettel van a' nottinghami férfiak iránt; mert Nottinghamben mindig, még a' legrosszabb időkben is voltak eszes, radical, 's független elvű férfiak. (tetszés). Eddigi státuséletére benső elégedéssel tekinthet, 's ha jó híren kívül a' nép bizodalját 's tiszteletét nem nyerte volna meg, soha Nottingham lakosai nemes-lelkűségére nem bízta volna magát. „Én, úgy mond a' nép ügyeért sokat szenvedtem, mellyet fiatalágom óta pártolok. A' reform-kérdésben még családomtól is megváltam. 1819ben Westminsterben követül választattam volna meg, ha 3 nappal a' választás előtt nem nyilvánítottam volna, hogy parlament-reformra jövend a' dolog. Fogságot is szenvedtem a' nép ügyeért. Fájlalám, ha illy tett dolgok feledékenységre jutnának. Végre meggyőződését mondá ki a' minster, hogy a' kormányznak utóljára is jó szabályu rendszeren épült radical reformhoz kell folyamodnia. —

Aldborough York grófságban, mellynek birtokosa Newcastle hg a' parlament-ujítás előtt két követet a' helység, kettőt a' Boroughbridge (várhid) nevében küldhete az alsóházba; továbbá Stockbridge Hampshire-ben, hol Worcester marq. hatalmában volt a' követválasztás, árverés-

be fognak bocsáttatni, mivel most már nem érnek annyit mint azelőtt. Aldborough 50 v. 60,000 font sterlinggel (600,000 pengő fr.) hoz kevesebb jövedelmet, mint öt év előtt, Stockbridge pedig csak félannyit, mint előbb. — Ripon gr. Nortonhall nevü mezei laka 8 mérföldre délkelet-szak Londontól jul. 16kán minden drágasági 's müdarabjaival tüzsákmány lett. Csak 7000 fontig volt biztosítva. — Brougham lord 14 nap előtt Stafford lorddal 's Petre ladyvel (mind a' kettő katolikus) Warwickstreetben a' katolikus kápolnában isteni szolgálaton volt jelen. A' True-Sun azt mondja, hogy ha a' katolikus emancipáció-törvény előtt, vagy 20 évvel előbb Nagybritannia lordkancellárja katolikus isteni tiszteleten nyilván jelent volna meg, mind a' két ház sietve fogott volna fölírast a' királyhoz nyújtani 's kérni őt, hogy a' lordkancellárt az illyen tettért hivatalából azonnal tegye le; a' gyapjuzsák, melly ez által megszentégtelenítették, vagy elégetett, vagy a' Temzébe mártás által tisztított volna meg, 's az országban valamennyi vénbanya a' spanyol armádát fogta volna várni (mint Erzsébet kir. alatt). — Egy egész sziget (Eday az Orkney szigetek közül) 700 lakossal hirtelenkiül nyilvános levelek eladónak. —

FRANCZIAORSZÁG.

Az alsórajnai kurir jul. 26ról jelenti: „A' nemzeti őrség lefegyverzetése 3 nap óta egy tapodtnyt sem haladt. A' maire előbb Champy ezredesnek irt, de ez minden közre munkálást megtagadott, állítván, hogy a' fölosztás után többé semmi parancsot sem oszthat. A' maire ezután a' csapatok parancsnokihoz fordult, de azoktól is hasonló választ nyert. Tegnap a' maire minden osztály kapitányához irt hosszú levelet, megparancsolván, hogy osztályaik lefegyverzetését eszközöljék. Mennyit válaszukról tudunk, az ezredeséhez hasonlított az, mondván, hogy ők magoknak semmi parancsoló jogot nem tulajdoníthatnak azon polgárok iránt, kik osztályaikhoz tartoztak. Minthogy a' maire e' lépés haszontalanságára is számolhatott, a' kapitányok választát be sem várta, hanem az osztályoknak, azaz a' polgároknak magoknak parancsolá meg, hogy fegyvereiket a' tanácsházba vigyék. Sőt a' segédeknek, számvivőknek 's dobosoknak is parancsot adott az osztályok lefegyverzése iránt, de kérdés: mivel nincs többé nemzeti őrség, van e' segéd, számvivő és dobos? úgy szinte parancsolhatnak e' polgárok polgártársaiknak, megszűnván hivataljuk? A' maire azon panaszkodik, hogy az ezredes 's parancsnokok vonakodtak csöndes lefegyverzésre nyújtani segéd kezét, holott a' polgárok inkább csudálkozhatnak azon, hogy a' maire, ki-

nek nagy volt népszerűsége, már két év óta megyeispáni vakeszköz gyanánt hagyja magát használtatni a' helyett, hogy városunk népségével maradna egyhangban. Ez csak népszerűségét csökkentti, melly már úgy is süllyedt. Vannak pillanatok, mellyekben a' stathatalom 's nemzet közt választani, 's a' tett választás következésit viselni kell. A' mairenek különös fogalommal kell birni azon benyomásról, mellyet a' nemzeti őrség fölözlatása okozott a' polgárok elméjében, ha tán azt hitte, hogy mihelyt csak parancsol, az ezredes, parancsnokok, kapitányok, 's nemzeti őrség sietve békesen 's csöndesen a' tanácsházba jövednek ott lefegyvereztetni magokat, 's édes örömet engedendnek a' maire ur fölszólításának. Hogy ezen új divatu családünnepe teljes legyen, nem volt egyéb híja, minthogy a' strassburgi nép az ispán urnak, 's a' polgár királyságnak hála fölírást küldjön. Oest. Beob.

Az algieri kormányzó fölötti kérdés már el van intézve, Drouet d'Erlon nevezetvén oda. Azonban képtelen kezdik Gérard elnöksége tartóságát, legalább gyöngéledő egészsége nehezen fogja neki a' tárcza (portfeuille) vitelét huzamos időre engedni. — Az allg. Zeit. egyik levelezője Párisból jul. 20-ikán következőleg festi a' francia carlisták v. legitimistákat, 's az angol torykat: „A' legitimisták Franciaországban, a' toryk Angliában, 's tán még más némely befolyások utolsó próbát akarnak tenni. Lajos-Fülöp a' jacobinismusnak 's czimboráinak színre nyakátszegé, azt hiszik, már most ideje volna Lajos-Fülöpnek, 's általa a' polgári osztálynak is, melly nevében uralkodik, vagy uralkodni látszik, nyakát szegni. Angliában telek-birtokra, tengeri erőre, bankra 's kereskedésre támaszkodó hatalmas arisztokratia van. Angliában még nagyon tisztelik a' multat, mert semmi absoluta monarchia sera törpti v. dermeszti annak csiráját, 's a' helyzetek aránya, a' politikai tekintet arányát is föl bírta tartani. De Angliában ezen, a' természetten alapult, status-elvet igen nagy veszély fenyegeti, t. i. a' gyárfüggőségben tartott éhezé 's nyomoruságban fetregő munkás tömeg. Nagy ész 's általható értelem kell e' tömeg-lecsilapíthatásra, mellynek radical fejei, a' Benthamisták, a' francia assemblee constituanteot utánozzák, 's conventet akarnak alapítani. Ezen kívül Angliának mirigy fenéje Irland, melly úgy áll némely tekintetben az uralkodó Angliához, mint Lengyelország Rusziához. Csekély számú angol ura az irlandi földnek. Angol egyház uralkodik Irlandban, de nem angol lelkeken; csupa mély nyomos baira értések, mellyekhez nemzeti gyűlölségek járulnak. Illy környületek közt hol az új Pitt, ki világhá-

borut tudna vagy merne gerjeszteni, hogy e' veszélyt az anyaországról külföldre hárítsa? de Pittnek is, ha most megjelenne, másfelé kellene fordulnia. A' nagy szellemek privilegiuma, a' lehetőséget látni, nem a' képzelményt. Grey és Wellington, Peel és Althorp közt, nem radicalismus és arisztokratismus a' kérdés, hanem ugyanazon veszély elhárítása módosított eszközök által. Mind a' két ellenkező arisztokrata, mind a' ketten szeliden ohajtanak helyzetöket másítani, hogy a' revolutiónak elejét vegyék. Csak az eszközök iránt nem egyezhetnek meg. A' toryk (az eszesek) arról vádolják a' whigekeket, hogy ügyetlen engedélyekkel (concessiókkal) a' revolutiót mozdítják elő a' nélkül, hogy azt elhárítsanak. A' whigekek meg azt hányják a' toryk szemére, hogy ugyanazon revolutiót siettetik konok ellenszegüléssel 's nem illó haladással az engedélyekben. 'S valóban mind ketten ugyanazt akarják. Birnak e' mostani angol statusférfiak (habár csak fél toryk volnának is) hazájokra nézve veszély nélkül, mint valaha Pitt, Európában, a' dolgok régi fekvését fegyverrel is pártolni? Azóta minden megváltozott. Franciaország új helyzetet küzde ki magának 20 éves háborújával. A' régi jog minden elemeiben 's alkatrészeiben egész Európában, egy nyomos statust sem véve ki, többé vagy kevesbé megrendült. 'S a' toryk a' félszigetben még is utolsó próbát mernek. Don Miguel megbukott; szerencsésb lenne é d. Carlos? Ezen ügy azonban már nem néhány Whig és Lajos-Fülöp ügye, hanem Angliában a' parlament haladó politikai reformjáié 's a' töle függő javításoké, — Franciaországban pedig a' polgárságé. Ha a' félsziget megrendítetik, a' toryk Portugáliában, a' fr. carlisták Spanyolországban talpra szegülnek. Nem egyedül a' Whigekek, se nem Lajos-Fülöp az, kit veszély fenyeget, hanem Franciaország polgári osztályát 's a' javító pártot is Angliában. Ekép vetik el a' toryk 's a' francia legitimisták az utolsó kockát. Angliában ismériek azon jeleneteket, mellyek Londonderry l. sőt Wellington hg. személyét is fenyegették. A' francia kormánynak csak kezét kelle Jauge urra tennie, 's még a' National is száraz hidegség 's megvetéssel fogadott olly rendszabást, melly ellen kigyót békát kiáltott volna, ha Conseil v. Carrel urat, vagy pártja bármely csekély emberét érte volna is. Az ok igen világos. A' legitimista kormány elleni gyűlölet volt 20 év óta egész Franciaországban minden nyugtalanság fő rugója. Semmi esetre sem ohajtanak többé uralgá alá jutni. A' polgárság hiusága nyomtatva érzi magát; a' nemesség elkülönző kedve nem akar megszűnni. Valamint a' toryk itt ott a' radicalokkal látszanak eselszövényezni a' Whigekek ellen,

ugy cselszövényeznek a' legitimisták a' jacobinussokkal a' polgárság ellen. Régi kisértések, melyek soha sem sülték el. A' royalisták üldöztetése a' jacobinusok előtt egy lépésnek látszott a' republicára; a' jacobinusok üldöztetése a' legitimisták előtt ismét egy lépésnek a' restaurációra. S ilyen ez egyesület. Szidalmazták a' juste-milieu, republicanus és legitimista egyesül ellene, 's valóban csak egyik a' másikat akarja meghódítani. A' juste-milieu v. polgári osztályt ugyan magas szellem, érzelem, belátás nem tünteti ki, de sokat nyom kereskedés, ipar és művészet által, mert ez annak élete. —

SPANYOLORSZÁG.

Egy 18kárul költ madridi levél, így közli bővebben a' nép-salak által elkövetett iszonyuságokat: „Nem elégedvén meg hogy bosszujokat a' jesuitákon, kikre pártszellemmel fogva hárták a' kut-mérgezés gyanuját, már jó formán kitöltötték, tegnap estve újra egy más nagy csoport a' legaljash néposztálybul, előbb a' sz. Tamás, majd a' Ferencziek 's Irgalmasok klastromát rohaná meg, mindenütt a' legszörnyűbb kiesapongásokat követvén el. Miután e' kannibálok kevéssel előbb már 17 jesuitát leöltek, itt e' helyeken ismét 60nál több szerzetest gyilkoltak meg, jobbára olyanokat, kik rejtezés vagy futás által keresvén menedéket, a' gyilkosok kezeibe kerültenek. De más szerzeteseket is, kikkel utcán találkozhattak, egyiránt bosszujok tárgyivá tevének. A' földült klastromokbul, minden drágaságot, szentelt edényeket 's holmikát kirablottak. Sajnálhatni, hogy a' hatóságok elég szunyáták voltak a' történetet veszteg esőndesen elnézni, és szabadon folyini hagyni a' dúlontást a' város egyik részében, míg a' másikkban szükség nélkül fegyverben állott mind a' rendes mind a' városi katenaság nagy része. Ma reggel, (18kán) legalább külsőleg esőndes a' város, de nagy a' forrongás a' tegnapi nyugtalankodók közt, és készüllet, hogy estére ismét más klastromokra ütnek. 6 órakor estve: A' zajongók teljesíték fenyegetésöket, ma délután Atocha klastrom ellen nyomultak hasonló zajjal mint tegnap; azonban az épület előtt fegyveres katonaságot 's állgyukat pillantván meg, ezek szemléltire valamennyin szétoszlottak. Ezóta már erős rendelések vannak a' még ne talán keletkezhető hasonló merényletek meggátlására.

A' francia kormányhoz jul. 22kérül jött madridi tudósítások következőket közlenek: A' 17én kiütött cholera zavargások szerencsésen lecsillapultak; 's a' volt katonai 's polgári hatóságok letétetvén, helyökbe újak rendeltettek. 19kén Rosa ur már megérkezett a' fővárosba; a' királynét, ki személyesen fogná a' kamarákat megnyitni, 24kére várták. 20kán már 70 követ volt jelen az elő-

készületi procurador-juntán; a' tagok mindekkor mind más nap a' proceri juntán igen jó szellemben nyilatkoztak. A' Mor. Herald madriti levelezője, a' már tudomásra jött választások után következő pártszámra gondolja oszolhatni az új procurador kamarát: royalista vagy is carlosita követ lesz 4, 33 ministeri, 69 független liberalis, kik a' ministerium iránt semmi hajló tekintettel nincsenek, 28 tulszabadályos (ultraliberalis) kik egyenés oppositio lesznek; 26 ingó szellemű, a' többinek gondolkozása nem isméretes. — A' Madritban levő portugáli követ megbízást kapott udvarától egy ajánlást tenni a' spanyol kormánynak a' két országnak szoros szövetségi egybekapcsolatására, úgy hogy szellemileg mindketten egy birodalmat képezzenek, megmaradván melleleg saját alaptörvényeik, nemzetiségök, kormányrendszerek 's egyéb belső ország-alkotó bélyegeik; de külsőleg mind támadólag mind védőleg kölcsönösen egyesülnének, akár legyen az ellenség idegen, akár belföldi 's ez ismét akár elvekben és szellemben, akár nyilvános fölkelésben egyik vagy másik testvérország kormányszéke ellen. E' szerint Portugália nem maradna tovább is névszerinti spanyol oltalom alatt. Az ajánlástól, mint hallik, nem épen idegenkedik a' spanyol kormány.— D. Carlos főszállása jul. 20kán, ha a' Gazette de Francenak hitelt adhatni, Munarizben volt, csupán két órai távolságra Rodiltól, ki folyvást Puente la Reynánál tartózkodék. Ez utóbbi, hiteles híreknél fogva, nem arra látszik törekedni, hogy a' hget seregeivel együtt az országbul Franciaország felé kiűzze, hanem inkább hogy beszorítsa az Ebro felé, hol mindnyájokat hatalmába kerítené. Emlékezetes egy közelebb, jul. 18kán Solinasban kibocsátott, 's azóta francia lapok által elhiresztelt parancsa d. Carlosnak, melly által Spanyolország várait 's erősegeit, mellyek christinosiak birtokában vannak, mind ostromállapotba helyezetteknek nyilatkoztatja. — Madritban a' cholera enyhülni kezd valamennyire dühéből, iszonyu is a' szám, mellyet első nap elsodrott t. i. 243 egyedül azon egy nap megholtakban. A' klastromduló nyugtalankodók közül 30an fogattak el, 's a' kormány rendelést adott minélelőbbi példás megbüntetésökre.

Telegraphi hir Bayonneból jul. 26káról: Az insurgensek 23án este a' Borunda völgyben Huarte-Araquil felé voltak kénytelenek vonulni, mindeu oldalrul körül vannak fogva, Espartero 's Jaureguy zárva tartanak előttük minden utat a' belső tartományok felé. D. Carlos Elisondóban van. — Ennyit telegraph után, mihez a' Sentinelle még következőket told: Gen. Rodil jul. 20kán fölosztá seregét 's egy pár osztályt a' hegységekhöz küldött szemmel tartani a' carlositák sikra jövetelét.

Ez utóbbiak Rodilnak ime lépéséhez képest volt táborukat Salines de Oro-ban elhagyák. Espartero 4000 emberrel Onnate körül fekszik, El-Pastor Segura, Carrera és Salvatierra táján szemfülel d. Carlos mozgására, kinek háta mögött ismét maga Rodil 10,000rel áll. Zumalacarreguy maga javasla a' hgnek, hogy hagyná el hadát, mellyel a' hegysekben, hol se ló, se öszvér vagy kocsí nem járhat, a' gallyak közt 's gyalogösvényeken nagy szenvedéseknek tenné magát ki; a' hg. tehát Elisondóba ment, de mivel igen ritkán láttatja magát, seregei közt is azon hir szárnyal, mint-ha személyét 's nevét más valaki viselné. Zumalacarreguy saját katonái közül e' hírterjesztés miatt négyet meg is lövetett.

Rodil egy decretumot adott ki az insurgensek ellen, melly szerint 1) Megtiltatik mindennemű élelemszernek az insurgensek által birt helyekre szálltatása; 2) Kitűzetik bizonyos határvonal az insurgensek tartózkodása felé, mellyen túl, ha bárki is élelemszeret vinni találatnék, fél esztendei gályarabsággal büntetetik; 3) Legnagyobb büntetés éri azon előjárókat, kik akárkinek is a' mondott vonalokon túl hasonló holmi-szállításra utlevelet osztanának; 4) Ha katonai biztosak vagy tiszték segítenék elő az illy szállítást, azonnal hadi törvényszék elibe állitassanak 's a' t. Látszik ebből is, mikép a' generál fő terve oda céloz, hogy az ellenséget habár éhséggel is, sikra kényszerítse, mert hegyekben alkalmasint megvihatatlanok. — Bilbaoban 11 személy íteltetett halálra azért, hogy egyszer már lerakván a' fegyvert, most újra d. Carlos megérkezével mellette fölkelni merészlettek.

TÖRÖKORSZÁG.

Törökországra nézve e' pillanat igen fontos, azért is élénk feszültséggel várakozik a' közönség. A' britt hajósereg, öt liniahajóból 's egy fre-gáthul álló, mult héten Burlától Smyrnához vitorlázott 's 1000 tengeri katonát rakott ki egy tengeröböl melletti város szomszédságában, hol meg szemléltettek. A' népre e' látvány különös benyomást tett. Azonnal elhagyá a' hajósereg Smyrnát, 's ezírkálni ment a' tengerre. A' francia hajóseregnek az angolhoz csatlakozását mindennap várják. A' törökök nagy türelmetlenséggel kérdik: mikor jövend az egyesült hajósereg Konstantinápolyhoz? A' dardanellák erősítvényei igen jó karban vannak, 's a' törökök gondoskodtak, hogy a' Bosphorus hosszában mindenütt fegyvertelepek 's a'

legjobb karban legyenek fölállítva. — Marmont marsalt az oroszok kiténtetve fogadák, ki meglátogatá az orosz katonai gyarmatokat is. Efelett egy külön gözhajót is rendelt a' moszka czár szolgálatjára, mellyen jun. 14kén Konstantinápolyba érkezett, onnan utját, mintegy két héti mulatás után Smyrnán keresztül Aegyptusba és Syriába folytatandó.

OLASZORSZÁG.

Nápolyból jul. 19ről jelentik, hogy Palermoban sz. Rozália híres ünnepét 11kén nem tarthatták, 's 26ra halaszták, minthogy egy nappal ez előtt az arra szánt tüzjáték vigyázatlanságból levegőbe repült, 's 60 napszámos közül 10 életét veszté, 's 10 megsérült. Az egész kir. család Palermoban volt; ezer meg ezer nápolyi és idegen gyűlt az ünnep kedvéért Palermóba. — A' piemonti ujságkir. rendelést közöl, mellynél fogva Szavójai-Carignan Eugen (Jenő) mint királyvérségi herezeg a' királyszeékben örököségi jussal bírónak hirdettetik.

ELEGYHIREK.

A' Tribune megjelenése óta 95ször íteltetett el, összesen 125,800 frank birságra, 's 27 eszt. fogságra, mellyen 6 kiadó osztozik. Sarrut és Marrast bizonyítják, hogy a' hatalombírók részéről, közvetve ugyan, de igen határozottan gyakor javaslatokat vettek, az iránt, hogy örökre hallgassanak el, 's ne írjanak többé. Tavaly Russziában mindössze 758 uj munka jelent meg; és pedig orosz nyelven 500; orosz és más nyelven 16; lengyel nyelven 25; samogeta nyelven 1; németül 68; letti és esthei nyelven 14; svéd és finn nyelven 4; francziául 35; angolul 2; olaszul 2; diákul 47; ó görög nyelven 1; uj görögben 1; perzsa nyelven 1; zsidóul 40. — A' kiadott mezőgazdasági ujság első számában Russzia éghajlati fölosztása mezőgazdasági tekintetben van előadva. E' dolgozatban Russzia nem három tájra vagy vidékre (regio), u. m. hideg, mérséklett, 's melegre osztatik föl, hanem minden tájék sajátzerüségéi, és fő termékeinél fogva 8ra. 1) a' jég vidéke; 2) a' mohé, (Moossteppe). 3) az erdőségeké 's marhatenyésztésé; 4) a' kezdő mezőművelésé 's árpáé; 5) a' rozse 's lené; 6) a' buzáé 's gyümölcsé; 7) a' tengerié (kukoriczáé) 's boré; 8) az olajfáé, czukornádé, és selyem-tenyésztésé. — Ezen fölosztás alaposh, mint az igen általános eddigi, 's megérdemli, hogy a' földleírók elfogadják, 's bővebben adják elő.

A' gabona pesti piaci ára aug. Sikán 1834:

	legjobb	közép	csökkei	legjobb	közép	csökkei	
Tisztabuza	126 $\frac{1}{2}$	120	106 $\frac{1}{2}$	Zab	68 $\frac{1}{2}$	66 $\frac{1}{2}$	63 $\frac{1}{2}$
Kétszeres	100	93 $\frac{1}{2}$	—	Köles	—	—	—
Rozs	99	86 $\frac{1}{2}$	—	Köleskása	—	—	—
rpa	86 $\frac{1}{2}$	83 $\frac{1}{2}$	80	Kukoricza	88	85 $\frac{1}{2}$	—

Pénzkelet:

Bécs augusztus 6dikán középár pengő pénzben			
Status 5 pC. kötel.	98 $\frac{1}{2}$	1834 ^{ki} statuskölc.	557 $\frac{1}{2}$
„ 4 pC.	89 $\frac{1}{2}$	Kam. 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	—
„ 1820 ^{ki} kölc.	203 $\frac{1}{2}$	Bankrészvény	1210 $\frac{1}{2}$
„ 1821 ^{ki} „	136 $\frac{1}{2}$	Cs. arany pCt. agio	—